

2021-22

Osukki lukuvuonna 2021 - 22

- 3 Pääkirjoitus
- 4 Joustavampaa arkea urheilulukiossa
- 6 Päätymätön poru parkkipaikoista
- 7 Muutakin kuin ruokala
- 10 Nyt ollaan oppivelvollisia
- 11 Osukin vieraana Pontus
- 14 Ihan kohta iso
- 16 Ei sinne hullukhaan lähe!
- 20 Tunteita ja todellisuuspakoa
- 22 Kamppailua elon ja kuolon rajoilla
- 23 Naurusta nettikiusaamiseen
- 24 Niilon nikseillä rikkauksiin
- 25 Lukion ei tulisi olla pääsykoe
- 26 Kirjoitan sen runoksi
- 27 Elämänohjeita
- 28 Ainon upea taideteos

Opiskelijoiden äänitorvi Kastellin lukiossa vuodesta 1970

Pitkästä aikaa PENKKARIT!

Toimitus

Päätoimittaja:
Laura Halonen

Toimittajat:
Laura Halonen
Enni Hakola
Neea Muhonen
Sini Murto
Suvi Rova
Juuli Saarinen

Opastus ja taitto:
Eija Paso

Etukannen kuva:
Eija Paso

Takakansi:
Aino Sinioja

Oulun painatuskeskus.
150 kappaletta.
www.ouka.fi/kastellinlukio

Pääkirjoitus

Kypsyyden huipentumassa

Näin abivuoden kolmannessa jaksossa voin jo kohtalaisen suurella varmuudella luvata lukiourani olevan loppusuoralla. Ajatus siitä tuntuu samaan aikaan kaihoisalta, mutta myös mahtavalta. Nyt tämä kaikki on viimein ohi. Tätä olen odottanut, mutta myös pelännyt.

Kun ikäluokkani aloitti lukion syksyllä 2019, olimme kaikki vielä lapsia. Kolmen vuoden jälkeen olemme vieläkin lapsia, joille on kuitenkin matkan varrella tarttunut mukaan ainakin huolestuttavan suuri määrä univelkaa ja lupa nauttia alkoholia. Näiden vuosien aikana on tapahtunut muutakin. Koimme esimerkiksi pandemian, kävimme noin yhden kuudesosan lukiostamme yöpuvussa kotona, tanssimme Wanhat elokuussa ilman pelkoa hypotermiasta ja koimme Manen uran viimeisen koulupäivän.

Maaliviivaa lukioksi kutsutussa maratonjuoksussa ei kuitenkaan ole vielä ylitetty. Jäljellä on vielä suuri loppukiri: ylioppilaskirjoitukset. Koko lukion ajan opettajat ovat kerta toisensa jälkeen painottaneet ylioppilaskirjoitusten olevan kypsyyskoe, joka mittaa kolmen lyhyen vuoden aikana tapahtunutta viisastumista. Kuitenkin on vaikea olla miettimättä, olemmeko me todella kypsyneet ja viisastuneet. Jos kyse on derivoinnista, Pähkinäsaaren rauhasta tai lintulajien tunnistamisesta, olemme ainakin hiukan yleissivistyneempiä kuin kolme vuotta sitten.

Mutta kypsyyttä on myös toisenlaista, ja sitä ei mitata kurssiarvosanoilla eikä yo-todistuksella. Sellainen kypsyys karttuu vain kokemuksista, niin onnistumisista kuin epäonnistumisista. Ja niitä näiden vuosien aikana on tullut. Tämä kypsyys kulkee mukana ja karttuu koko loppuelämän ajan, toisin kuin derivaatan laskusäännöt.

Karttuneen kypsyyden ja viisauden määrästä riippumatta pian aikani Kastellin lukiossa tulee kuitenkin päätökseensä. Matka tähän hetkeen on ollut pitkä, ja en voisi olla onnellisempi painaessani ylioppilaslakini päähäni vain muutaman kuukauden kuluttua. Silti olen jo valmiiksi haikea, sillä kohta pitää siirtyä eteenpäin. Vain hetken kuluttua on aika jättää hyvästit niin mahtaville opettajillemme kuin oikuttelevalle abitillekin, toisillemme ja tälle koululle, jota tulen muistelemaan lämmöllä. Näin kaiken loppuksi voin kai vain todeta, että tätä kaikkea tulee ikävä.

LAURA HALONEN
MAALISKUUSSA 2022

Joustavampaa arkea urheilulukiossa

Kastellin urheilulukioilla on jo pitkä ja menestyksenkäs historia tavoitteellisen urheiluvalmennuksessa ja lukio-opintojen yhdistämisessä.

ENNI HAKOLA

Nyt urlu on jo yli kolmen vuoden ajan osallistunut valtakunnalliseen kehittämistehtävään, jonka tavoitteena on levittää erityislukioihin kertynyttä osaamista kaikkiin lukioihin ja näin parantaa lukiolaisten mahdollisuuksia. Kastellissa hanketta johtaa liikunnanopettaja ja urheilulukion yksilöläjien valmentaja **Risto Keskitalo**.

Kastellin urheilulukio on tehnyt tehtävässään yhteistyötä Mäkelänrinteen urheilulukion, Suomen Olympiakomitean ja muiden urheilulukiodien kanssa. Juuri yhteispeli on merkittävä: Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen, Karvin, mukaan saavutetun kehitystyön, mallien ja tulosten tulee olla koko urheilulukioverkoston hyödynnettävissä. Keskitalo kertoo tehtävän mukana tulleiden uusin ajatusten syntyneen yhteistyössä muiden kanssa.

Käytännössä kehittämistehtävä näkyy urheilulukion opiskelijoiden arjessa palveluina, kuten fysioterapiaa ja ominaisuusvalmennuksena sekä

yhteisenä opetussuunnitelmana. Lisäksi on tuotettu muun muassa urheilijoiden oman valmentautumisen parantamiseksi tarkoitettu Kehity huippu-urheilijaksi -harjoituskirja sekä digitaalinen aineisto.

Urheilulukion opiskelijoille varmasti tuttu verkkopohjainen opiskeluympäristö, eURLU, on myös kehittämistehtävän urheilijoille luoma mahdollisuus.

Keskitalon mukaan ensimmäisen kolmen vuoden aikana ei ole kohdattu suuria murheita tai pettymyksiä.

”Toksi korona on vaikuttanut myös tähän toimintaan”, hän lisää.

Kaiken kaikkiaan Keskitalo kuulos- ta hyvin tyytyväiseltä tehtävän tähänastiseen etenemiseen.

”Urheilulukiodien yhteistyön tiivistyminen on ollut palkitsevaa ja opettavaista”, Keskitalo iloitsee.

Kehittämistehtävässä parasta hänen mielestään ovat opiskelijoiden hyvät kokemukset palveluiden käytöstä ja joustavista opintomahdollisuuksista.

Pyöräilijä Severi Savukoski saavutti kaudella 2021 viisi SM-kultaa ja viisi SM-hopeaa. Puolet niistä kertyi yleisessä sarjassa. Parhaimmiksi tuloksikseen Severi nimeää kultamitalit miesten ja junioreiden 1 km:n ratapyöräilyssä, kortteliajossa ja XCO:ssa. Hän sai nimiinsä myös ratapyöräilyn junioreiden SE-ajan. Ensi kaudella Severi kuuluu alle 23-vuotiaiden/miesten maajoukkueeseen.

Pyöräilijän päiväjärjestys

Urheilulukion toiminta on myös opiskelija **Severi Savukosken** mieleen.

Savukosken lajeja ovat maantie- ja ratapyöräily, joiden parissa kuluu

”Pyöräily antaa uusia kavereita, mahtavia reissuja, onnistumisen tunteita ja itsensä voittamista.”

suuri osa hänen ajastaan. Hän kertoo pyöräilyn vaativan paljon panostusta niin ajallisesti, rahallisesti kuin henkisesti.

”Tämä kaikki on kyllä sen arvoista, sillä pyöräily antaa minulle todella paljon. Uusia kavereita, mahtavia reissuja, onnistumisen tunteita ja itsensä voittamista.” Lista on pitkä.

Severin arkea rytmittää opiskelun ja tavoitteellisen treenaamisen mukanaan tuoma rutiini. Urheilu vie paljon aikaa päivästä, mutta opiskelullekin jää silti aikaa.

Urheilulukio on ollut Savukoskelle ainoa oikea valinta, sillä koulun ja urheilun yhdistäminen olisi muuten paljon vaikeampaa. Hän on tyytyväinen urheilulukion mahdollistamaan joustavuuteen, loistaviin tiloihin, ravintoon, valmennukseen ja treeneihin. Aamutreenien jälkeisestä aamupalasta Severi nauttii myös - hän vitsailee sen olevan ehkä päivän paras osuus.

eUrlusta apua opiskeluun

Savukoskella on omakohtaista kokemusta eURLUn käytöstä: hän on suorittanut kursseja etänä ollessaan pidempiä aikoja poissa koulusta. Esimerkiksi ympäri Eurooppaa kisa- tessaan ja leireillessään hän suoritti sitä kautta muutaman kurssin.

Severin mielestä eURLU tuli todella hyvään saumaan.

”Toivoisin sen jäävän pysyväksi. Se on saatu toimimaan hyvin”, hän kertoo.

Kastellin urheilulukion toiminta ja suoriutuminen kehittämistehtävässä kerää kiitosta niin opettajalta kuin opiskelijaltakin. Keskitalo kiittelee kaikkia yhteistyötahoja innokkuudesta toimia opiskelijoiden hyväksi: lukion opettajakunta ja rehtori **Keijo Juppi** ansaitsevat häneltä erityiskiitoksen.

Mitä kehittämistehtävä tarkoittaa ja mitä sillä tavoitellaan?

Opetus- ja kulttuuriministeriö valitsi hakemusten perusteella 11 erityislukiota ja osoitti niille valtakunnallisen kehitystehtävän. Tehtävän saaneet lukiot johtavat lukiokoulutuksen kehittämistä omien erikoisalojensa puitteissa. Toiminnan tavoitteena on levittää erityislukioihin kertynyttä osaamista kaikkiin lukioihin ja näin parantaa lukiolaisten mahdollisuuksia.

Miksi kehittämistehtävään lähdettiin?

Kastellin urheilulukio on ollut edellä kävijä suomalaisen kaksoisuratoiminnan kehittäjänä viimeiset 20 vuotta. Kastellissa on perustettu Suomen ensimmäinen urheiluakatemia ja se on myös käynnistänyt eurooppalaisen kaksoisuraverkoston (EAS). Valtakunnallinen kehitystehtävä on ollut luonnollinen seuraus jatkuvasta kehitystyöstä sekä Kastellissa olevan osaamisen hyödyntämisestä läpi koko urheilulukioverkoston. Kastellin lukiolla on osaamista, joka auttaa urheilijoiden kaksoisuran edistämistä eli lopullinen syy on yksittäisten opiskelijoiden auttaminen kaksoisuran aikana.

Savukoski kuvaa Kastellia kaikin puolin edistykselliseksi urheilulukioksi.

”Asiat Kastellissa tehdään hyvin, minulla ei ole mitään valittamista”, hän toteaa.

Näkyvyyttä ja yhteishenkeä

”Tykkään tavasta, jolla koulu tuo itseään ja varsinkin sen urheilijoita esille somessa”, Savukoski kertoo.

Urheilulukion opiskelijoiden saavutuksista kerrotaan mielellään ja usein koulun sosiaalisen median kanavissa. Savukoski onkin sitä mieltä, että tämä auttaa koulun lahjakkaita ja menestyneitä urheilijoita saavuttamaan tarvitsemaansa näkyvyyttä.

Hän on tyytyväinen myös urheilulukion oppilaiden väliseen yhteishenkeen, joka on hänen mukaansa sopuisampi kuin muualla.

Tämän kevään penkkareissa opiskelijatoverit antoivat tunnustusta Severille: hänet julistettiin abigaalassa vuoden urheilijaksi.

Jatkuvan kehittämistehtävän odotetaan etenevän Kastellin urheilulukiossa ainakin vuoteen 2025 asti. Rahoittajat tarkastelevat tehtävää välillä, ja Keskitalon mukaan tulevaisuudessa siitä vastaavat oppilaitokset voivat vaihtua.

Näillä näkymin Kastelli saa kuitenkin nauttia tehtävästä vielä seuraavat kolme vuotta.

Risto Keskitalo toteuttaa intohimoaan urheiluun urlun lisäksi muun muassa golfkentillä.

Päättymätön poru parkkipaikoista

LAURA HALONEN

Kastelli on suuri lukio, johon kulkee opiskelijoita Oulun jokaisesta kolkasta ja kauempaakin. Siispä kouluun kömmittää myös moninaisin keinoin: jalkapatikalla, pyörällä, koppimönkijällä, bussilla ja autolla. Etenkin turhan monet abit kaasuttelevat autolla kouluun, ainakin suhteessa lukiolaisille varattujen parkkiruutujen määrään. Lähes joka aamu kouluun ajellessa abit saavat miettiä, mihin sitä uljaan menopelinsä saa tänään parkkeerattua. Suurelle osalle vastaus on valitettavasti Dentopoliksen maksullinen parkkipaikka, jos ei halua jättää autoaan jonnekin kauemmaksi.

Kun uusi viikko alkaa siitä, että pimeänä talviaamuna syöttää 20 sentin kolikoita parkki-automaattiin sormet kohmeessa, alkaa huomauttaa katkeroitua parkkiin päässeille autoille. Tai ainakin sille yhdelle mustalle Volvolle, joka kerran vei viimeisen parkkipaikan aivan nenän edestä. Silloin on vaikea olla miettimättä, kuinka mahtavaa olisikaan, jos ei tarvitsisi lähes joka päivä pulittaa 4 euroa ja 50 senttiä siitä, että pääsee autolla kouluun.

Joinakin päivinä kuitenkin epäonnismmallekin abille käy tuuri, ja hän näkee koulun parkkipaikalla vapaan ruudun. Se on kuitenkin harvinaista, sillä jos koulu alkaa kello 9.45

tai myöhemmin, tuon pienen ruudun saaminen tuntuu olevan lähes yhtä todennäköistä kuin lotossa voittaminen. Mutta jokaista onnistaa joskus, vaikka Kastellin pysäköintialueen kohdalla niin käy ehkä kerran tai pari lukuvuodessa.

Lukiomme Jodel-kanavalla parkkipaikoista on usein puhetta, ja suurimman osan ajasta se on negatiivista. Vähintään kerran kuukaudessa näkee valitusviestin koppimönkijästä autojen parkkipaikalla ja vielä useammin varoituksen parkkipirkosta, joka löytää usein tiensä kehnosti parkkeeranneiden abien autojen luo.

Parkkipaikkojen määrästä aiheutuvista ongelmista valittaminen ei kuitenkaan rajoitu vain Jodeliin ja koulun käytäville. Asia otettiin myös käsittelyyn syksyllä pidetyssä opiskelijakunnan hallituksen yleiskokouksessa. Kokouksessa hallituslaiset vastasivat tiedusteluun siitä, olisiko parkkipaikkoja mahdollista saada lisää. Kuitenkin autoilijoiden harmiksi todettiin sen tuskin olevan mahdollista.

Näyttää siis siltä, että tulevaisuudessakin suuri osa kastellin autoilijoista saa kärvistellä dentopoliksen parkkiautomaatin jonossa, jolleivät hallituslaiset opi muuttumaan parkkipaikoiksi. Mutta aina voi toivoa.

Muutakin kuin ruokala

Mikä on vaikeinta kouluruokalan pyörittämisessä?

Kuinka monelle tehdään syötävää?

Varhain aamulla Kastellin monitoimitalo huokuu hiljaisuutta. Kellon viisarien liikkua kohti kahdeksaa tuo hiljaisuus alkaa kuitenkin vähitellen haihtua. Sen korvaavat opiskelijoiden ja opettajien askeleet heidän kulkiessaan kohti uutta päivää.

Kastellin monitoimitalon sydämessä, ruokalassa, päivä on kuitenkin jo hyvässä vauhdissa.

Kastellin monitoimitalossa on vain muutamia unisia opiskelijoita. Muun monitoimitalon vasta heräillessä ruokalasta kuitenkin kuuluu jo kolinaa. Ruokalan henkilökunta on aloittanut työpäivänsä jo puoli seitsemältä aamulla, ja ohittaessani ruokalan muutama tunti myöhemmin satoja tuoleja lasketaan pöydiltä alas odottamaan päivän ruokailijoita.

Heistä ensimmäisenä on aamiaiselle suuntaava noin 200 päiväkotilaisen ja urheilulukiolaisen joukko, joka aloittaa ruokailijoiden valtavan virran. Päivän aikana koulumme ruokalassa käy aamiaisen lisäksi lounaalla noin 1 800 henkilöä ja välipalalla noin 100. Jotta tämä on jokaisena koulupäivänä mahdollista, ruokalan henkilökunta huolehtii päivittäin erittäin monista tehtävistä.

Tämän kokonaisuuden toiminnasta vastaa **Jaana Akkanen**, Kastellin monitoimitalon ruokalan palvelupäällikkö. Hän on toiminut ravintola-alalla koko ikänsä, joten kokemusta riittää.

Mikähän lienee vaikeinta tällaisen suuren kouluruokalan pyörittämisessä?

”Varmastikin ruokalistan laatiminen niin, että ruoka maistuisi kaikenikäisille päiväkodista lukiolaisiin”, Akkanen vastaa.

Hän kertoo, että ruoka pitää pystyä valmistamaan keittiössä olevilla laitteilla ja sitä pitää riittää kaikille ilman pitkää odotusaikaa. Sen lisäksi ruoan pitää täyttää ravitsemus- ja kouluruokasuositukset, ja raaka-ainesten on oltava hinnaltaan kohtuullisia.

Ruokalistan laatiminen tämän kokoiseen kouluun ei siis ole helppoa.

Lounastauko yhdistää

Puolen päivän aikainen puheensorina imaisee itseensä kaiken ja sekoittaa keskustelut yhdeksi suureksi puuroksi. Sekaan hukkuvat niin päivän polttavat puheaiheet, stressaantuneet huokailut kuin iloiset juttutuokiotkin. Vaikka kouluruokailun pääasiallinen tarkoitus onkin ravinnon saaminen, se on paljon muutakin.

Sen aikana tavataan ystäviä ja pidetään taukoa opiskelusta. Kun kellon viisarit lähestyvät seuraavan oppitunnin alkua, puheen pulina alkaa vaihtua ruoantähtäitä lautasilta kaapivien aterimien kirskuntaan.

Kouluruokailusta tulee mieleeni muisto alakoulun ensimmäiseltä luokalta. Meille tarjottiin kasvispihvejä, jotka herättivät luokassani epäluuloa. Sinä päivänä juuri kukaan ei syönyt muuta kuin leipää. Nyt jälkikäteen sitä vaikea ymmärtää.

Akkanen todistaa, että nuorten ruokamieltymykset ovat muuttuneet vuosien varrella.

”Suurin muutos Kastellin lukiossa on varmastikin kasvanut kala- ja kasvisruokailijoiden määrä.”

Nykyisille ekaluokkalaisillekaan kasvispihvi lounaaksi ei ole kammoksuttu erikoisuus, toisin kuin kymme-

”Toivoisin, että ei puhuttaisi ilmaisesta kouluruokailusta. Se johtaa helposti siihen, että tätä koko maailmassa harvinaista maksutonta ruokailua ei arvosteta”, muistuttaa Jaana Akkanen. Jaanan työn jatkajaksi Kastelliin tulee tänä keväänä Katri Heikkinen.

nen vuotta sitten. Kasvisruoat kuuluvat jopa monien ala-asteelaisten suosikiruokiin. Esimerkiksi 11-vuotiaiden Nannan ja Julian lempiruokaa koulussa ovat pinaattiletut.

Hävikki huolestuttaa

Kouluruokailuun liittyy olennaisena osana kysymys ruokahävikistä. Palvelupäällikkö Akkanen kertoo, että ruokalassamme ruuan valmistushävikin ja linjastohävikin määrä on minimissä. Kuitenkin ongelma on lautashävikki, jota Akkanen mukaan tulee todella paljon verrattuna vastaaviin ISS:n koulukohteisiin.

”Lautashävikin tavoite on alle 20 grammaa per asiakas, mutta Kastellissa se on ollut koko vuoden noin 32 grammaa”, kertoo Akkanen.

Kastellin ruokalassa syntyvän hävikin määrä on siis suuri, ja se on ongelmallista.

Hävikkiruuan määrässä tapahtuu kuitenkin vaihtelua. Akkanen kertoo ruokahävikin määrän olleen syyslukukaudella pienimmillään puuropäivinä, jolloin koko monitoimitalon hävikkimäärä on ollut yhteensä vain alle 40 annosta ruokaa.

”Suurimmillaan jätteeseen päättyy noin 150 annosta ruokaa päivässä. Viikottasolla jätemäärä vaihtelee

370–530 annoksen välillä.”

Hävikin määrä annoskoossa mitattuna kuulostaa valtavalta, vaikka lukemiin ei ole laskettu päiväkotia mukaan.

Talvisen iltapäivän pimentyessä myös ruokala hiljenee. Tuolit nostetaan pöydille, astiat pestään ja valmistellaan seuraavaa päivää, jolloin kaikki alkaa alusta. Vaikka joka päivä noudattaa samantapaista kaavaa, mikään päivä ei kuitenkaan ole täysin samanlainen. Akkanen mukaan parasta hänen tekemässään työssä onkin sen monipuolisuus.

”Saa suunnitella, toteuttaa ja olla tekemisissä monenlaisten ihmisten kanssa.”

Jaana Akkanen myös paljastaa jäävänsä eläkkeelle helmikuussa.

”Olen todella tyytyväinen, että olen saanut olla mukana kehittämässä Kastellin monitoimitalon palveluja”, Akkanen toteaa ja toivottaa Kastellin opiskelijoille hyvää jatkoa.

Kastellin monitoimitalon keskus jää odottamaan hiljaisuudessa uutta päivää, uusia lounashetkiä ja myös uutta palvelupäällikköä, jolla tulee olemaan suuret saappaat täytettävänä. Työtä jatkamaan on valittu **Katri Heikkinen**.

Nyt ollaan oppivelvollisia

NEEA MUHONEN

Lukion uusi opetussuunnitelma tuli voimaan syksyllä 2021, ja samalla oppivelvollisuutta pidennettiin 18 ikävuoteen. Säädös koskee ensimmäisenä meitä, jotka päätimme peruskoulun 9-luokan edellisenä keväänä. Me olemme ikään kuin "testiluokka".

Oppivelvollisuuden laajentuminen ei oikeastaan vaikuttanut minuun. Minulle on jotenkin lähes aina ollut selvää, että opiskelen yläasteen ja lukion jälkeen. Voin todeta olevani helpottunut enkä varmasti ole ainoa.

Tähän "pakollisuuteen" täytyy tosin ottaa huomioon heidänkin näkökulmansa, jotka eivät tiedä, mihin yhteishaussa hakea. He ovat saattaneet miettiä väliavuotta, mutta enää se ei ole mahdollinen. Jotkut ajautuvat lukionpenkkiin, ikään kuin aikaa pidetään, mutta jo ensimmäisenä vuonna täytyisi olla mietittynä, mihin kokeisiin aikoo ylioppilaskirjoituksissa osallistua.

Mistä voi tietää, mitä kirjoittaa, jos ei tiedä, mitä haluaa tehdä lukion jälkeen?

Toiset taas valitsevat jonkin ammattillisen alan, joka saattaa osoittautua vääräksi. Joillakin vaihtoehdoiksi jää kymppiluokka tai Valma.

Käytännössä oppivelvollisuuden laajentuminen tarkoittaakin juuri sitä, että pakollisuuden lisäksi toinen aste muuttui ilmaiseksi. Niin lukiolaisille kuin ammattikoululaisillekin tämä on suurta plussaa. Läppärit, työvälineet ja -asut ovat maksuttomia.

On suuri parannus, että kaikilla on mahdollisuus opiskella riippumatta varallisuustasosta. Koulukirjoihin olisi uponnut paljon rahaa.

Olisin tosin toivonut - ja toivon edelleen - että koulukirjat eivät olisi diginä. Silmille ja päälle on todella kuormittavaa, että joutuu katsomaan ruutua monta tuntia päivässä. Kärsin usein pääkivusta tämän takia.

Yläasteelta lukioon siirtyminen voi yllättäen osoittautua rasokkaammaksi kuin voisi kuvitella. Oma vastuu kasvaa huomattavasti, ja joillakin kursseilla asiaa tulee paljon enemmän kuin aiemmin. Tuore opetussuunnitelma lisäsi jo valmiiksi laajojen sisältöjen päälle uusia asioita, jotka täytyisi opettaa.

AKSELI OJAKANGAS, sosiaali- ja terveystieteiden opettaja

Akseli kertoo, että uusi opetussuunnitelma ei ole vaikuttanut hänen opiskeluunsa mitenkään.

"Ei ole ikinä haitannut tehdä tietokoneella töitä", hän toteaa. Niinpä hän ei ole huomannut ongelmaa siinä, että materiaalit ovat diginä.

Oppivelvollisuuden laajentuminen ja opiskelun muuttuminen maksuttomaksi ei myöskään vaikuttanut Akselin alavaihtoehtoihin. Vaikka sosiaali- ja terveystieteiden opettajana on kiinnostanut Akseliä jo pitkään, nyt alavalinta mietityttää häntä hieman.

"Minua on kiinnostanut vain tämä yksi suuntautumisvaihtoehto ja muut ovat tuntuneet oikeastaan tylsiltä", hän kertoo. Akseli kuitenkin vakuuttaa, ettei lähisi vaihtamaan alaansa tämän takia.

Akseli huomauttaa, että näin opiskelun alkuvaiheessa ei voi sanoa paljoa laajentumisen tekemistä muutoksista.

"Se on suurta plussaa, ettei hoitoalalla tarvitse ostaa työasuja ja muita välineitä enää itse."

AADA LEHTONEN, logistiikka

Aadalla on pitkään ollut selkeänä, mitä hän haluaa tehdä, eikä uusi opetussuunnitelma muuttanut hänenkään mielipidettensä lainkaan. Logistiikan perustutkinnon opiskelu on sujunut hyvin, ja sen lisäksi se on ollut miellyttävää. Hän ei ole katunut alavalintaansa, vaan kertoo, että teki loistavan valinnan.

Maksuttomuus näkyy myös logistiikan alalla. Nykyään oppilaiden tarvitsee itse maksaa opiskelusta vähemmän kuin ennen.

"Ennen opiskelijoiden on pitänyt kustantaa esimerkiksi työturvallisuus- sekä tilityökortit, osa ajokorttien suorituksessa aiheutuvista kuluista sekä työasut. Uuden opetussuunnitelman ansiosta oppilaiden ei tarvitse kustantaa pääasiallisesti kuin viranomaiskulut."

HENNA SARKKINEN, ravintola-ala > VALMA

Henna ajatteli aluksi ravintola-alan olevan sopiva vaihtoehto hänelle. Se ei kuitenkaan ollut hänelle tarpeeksi mielekäs, ja alkoi miettiä muita vaihtoehtoja.

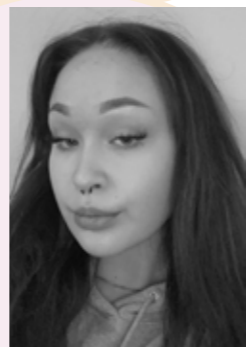
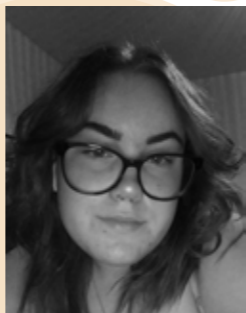
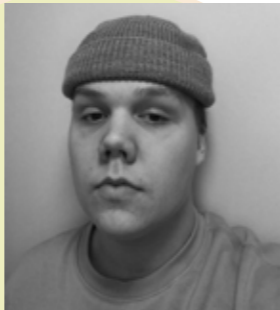
"Sitten sain kuulla, että Valmalla on paljon erilaisia vaihtoehtoja ja siellä opiskelu on helpompaa", hän kertoo.

Vaihtoi Valmalle onnistui sujuvasti.

"Pystyin vaihtamaan OSAO:n sisällä koulupaikkaa, ja tämä ala on paljon mieluisempi", Henna toteaa.

Hennalle on tehty täysin oma opetussuunnitelma, joka on kehitelty hänen terveydellensä toimivaksi.

"Oma opetussuunnitelma on ollut toimiva, ja tykkään siitä tosi paljon."

LEHTORIN LEMMIKKI

Osukin vieraana

PONTUS!

JUULI SAARINEN

Pontus on yhdeksän vuoden ja kahden kuukauden ikäinen kääpiövilakoirra, jonka lempipuuhaa on ehdottomasti pötköttely. Kääpiövilakoirien sanotaan olevan fiksuja ja seurallisia koiria, ja tämän huomaakin tästä pörröisestä kaverista. Pontus on luonteeltaan todella kiltti,empaattinen ja sopeutuvainen.

Tattarista, hirssistä, ohrasta, riisistä, jauhelihasta ja maitojauheesta koostuva Yrjö-län puuro on Pontuksen lempiarkiruokaa, ja se saakin jaksamaan päivästä toiseen. Vaikka pötköttely on Pontukselle mieluisaa, tulee lenkeillä käytyä aina kaksi kertaa päivässä. Pontus tuntee omat lelunsa nimeltä, ja niistä sen paras kaveri onkin Määmä-lamma. Pontuksen ensilelu hiiri on myös edelleen leikeissä mukana.

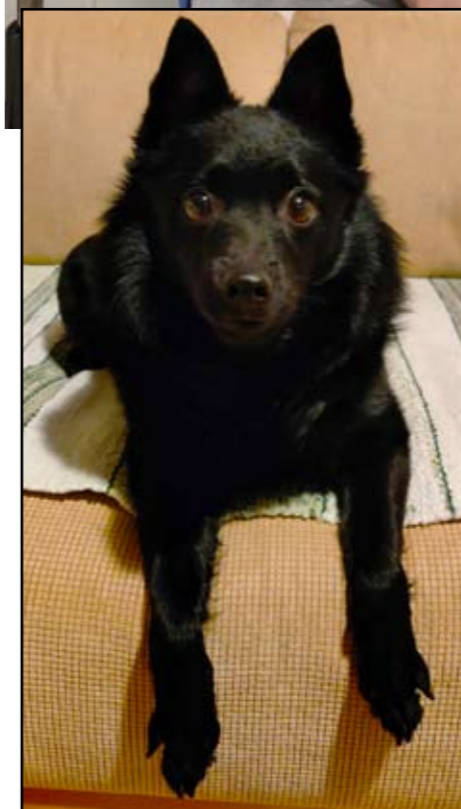
Tyrnävän Pikku Piskin kennelistä lähtöisin oleva Pontus tuo perheelleen valtavasti iloa. Omistaja **Raimo Niemelä** kertoo Pontuksen nimen tulleen vain mieleen kotimatalla Tyrnävältä, eikä nimeä ole hetkeäkään kaduttu. Raimo on hieman allerginen, joten vähän allergisoiva kääpiövilakoirra oli oiva valinta. Pontus pitää omistajiensa henkisesti ja fyysisestä hyvinvoinnista huolta ja on valtavan tärkeä osa heidän arkeansa.

Vaikka Pontuksella onkin naapurissa **Elvis**-niminen koirakaveri, se tykkää enemmän ihmisistä. Pontus on todella ihmisrakas, ja pitkien lenkkien jälkeen se hakeutuu aina nukkumaan omistajiensa viereen. Raimon ja Pontuksen parhaat yhteiset muistot ovatkin rankkojen suolenkkien jälkeiset löhöilyt yhdessä. Pontus on aina perheensä tekemisissä mukana, ja Raimo kertookin, että kun hän tarkastaa kokeita, tämä karvainen kaveri hakeutuu syliin korjausavuksi.

Suurta ihmetystä Pontuksessa on aiheuttanut se, miksi ihmiset syövät kuolleita eläimiä. Tätä tämä suloinen eläinkunnan edustaja ei ymmärrä. Pontus suosittelee kaikille Osukin lukijoille kasvispainotteista ruokavaliota useammastakin syystä.

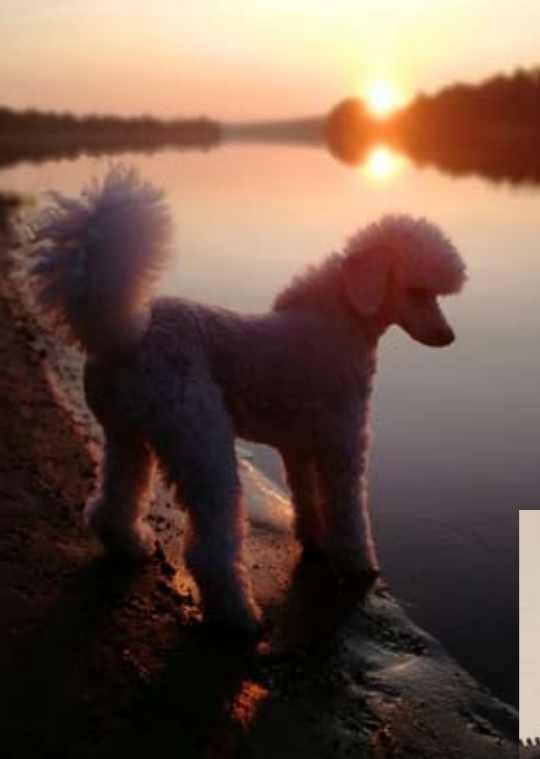

Psst! Pontuksen elämää voi seurata Instagramissa nimimerkillä @pontus_koirapoika

"Naava on rodultaan schipperke eli laivakoirra ja luonteeltaan hyvin itsetietoinen", Klytseroffin Vuokko kertoo.

"Se tottelee ja kuuntelee, jos kokeen kiinnostavaksi. Kun palkinto on kohdillaan, mikään tempu ei ole mahdoton. Eniten Naava pitää raputuksista ja liikunnasta. Päivittäisiin harrastuksiin kuuluu ikkunasta vahtiminen ja huomion kerjääminen."

"Nemo on keskikokoinen villakoira, 5-vuotias valkoinen uros", kertoo **Rimpiläisen Artsi,** kolmen villakoiran omistaja.

"Se on Ricon veli, joka on tullut meille kaksivuotiaana rescue-koirana - usean kodin vaihtajana siis. Nemo ei älyllä loista, mutta on penaalin värikkäin kynä. Se rakastaa palloleikkejä, omaa ääntään, lumen kaivamista sekä syömistä, siivoaa mielellään muidenkin ruoat. Tottunut matkustelija arkailee uusia ihmisiä, mutta ystäväystytyään rakastaa täysillä. Kuvassa Nemo näkee 3-vuotiaana ensimmäistä kertaa elämässään aaltoja."

"Biologia on ihmeellistä - kissaihmisestä tuli koiran äiti", Timinin Tiina paljastaa.

"Totta kai kävi niin, että lapset halusivat lemmikin ja olin tullut kissalle kovasti allergiseksi. Meillä oli mieheni kanssa aina ollut selvää, minä rotuisen koiran haluaisimme: karkeakarvaisen kettuterrierin. Kävimme jopa nuorempina Helsingissä asuessamme katsomassa yhtä pentuetta. Emme tiedä, mistä tämä ajatus on tullut - minulla oli kyllä lapsena kettuterrieri pehmolelu (sen aikaiset eivät olleet kyllä mitään pehmeitä).

Vekku on ollut, kuten monet kotieläimet, herkkä tunnelmille. Se ärtyy riitelystä. Joskus haukkumien, joka on todella kovaäänistä, käy hermoille. Vekku ei oikein ymmärrä lasten hyppimistä ja huutoa ja ihmisten halaaminen saa hänet puolustamaan omistajiaan. Vanha herra on 11,5-vuotias. Värit ovat haalistuneet, kaihi vaivaa eikä se jokaiseen oven koputukseen enää reagoi. Luonteeltaan kettuterrierit ovat koko perheen koiria (eivät sitoutuneet vain yhteen omistajaan), iloisia, innostuvia ja sosiaalisia mutta yksinkin pärjääviä. Vekku ei pelkää ilotulitusrakettejakaan vaan yrittää hyppiä niitä kohti. Vanhoissa valokuvissa näitä kettuterrierejä näkyy sotakoirina, kypärät päässä. Vekusta ei lähde karvaa eikä se ole meillä aiheuttanut allergiaa. Sitä paitsi kettuterrierit ovat maailman kauneimpia koiria.

Mieheni käyttää joka aamu Vekun Sonnisaaressa juoksemassa vapaana ja rutiineihin kuuluu kepin etsintää ja kepin vetämistä. Tästä Vekku nauttii eniten. Illalla on ohjelmanumerona pikkunamien tai hammasharjan piilotus (ihminen piilottaa) ja etsintä (Vekku). Ellei tätä ohjelmanumeroa ala uutisten aikana kuulua, Vekku esittää meille eteisistä ja haukkua.

Kuura on Artsin kääpiövillakoira, 4-vuotias valkoinen narttu. "Porukan poliisi & muskeli. Se on pieneläinten kauhu, varsinkin jänikset ovat pahasta. Taskuraketti kiihtyy nollassa sataan sekunnissa ja rakastaa rapsutuksia."

Rico on Artsin keskikokoinen villakoira, 5-vuotias musta uros. "Se on porukan älykkö ja erittäin fiksu. Se tykkää oppia uusia asioita, ja se on kaikkien eläimien ja ihmisten kaveri. Rakastaa leikkimistä ja kainalossa oloa."

Mökillä ohi ajavan mopon (vihollinen numero 1) tai auton perässä Vekku juoksee tosi lujaa vauhtia ja pitkään. Eläinlääkäri sanoikin Vekun olevan lihaskunnoltaan ikäistään nuorempi. Silti vauhti on rauhoittunut iän myötä. Koira on ihmisen paras ystävä. Kun tulen kotiin pitemmältä reissulta, tuntuu että Vekun häntä lähtee irti, niin iloinen hän on. Se ei ole sylikoira mutta on yleensä samassa huoneessa kuin ihmisetkin. Vekku saa kyllä ottaa syyliin, leikata kynsiä ja hoitaa kaikin tavoin. Vapaapäivien aamuina ulkoilun jälkeen Vekku hyppää mielellään äidin viereen nokosille."

"Kaskin väritys kertokoon nimelle selityksen", vinkkaa **Kärkkäisen Mikko.**

"Fiksu ja leikkisä koira rakastaa agilitya ja nose workia metsässä samoilun lisäksi. Paha tapa on haukkua vieraat pystyyn, koska Kaski on melkoisen reviiritietoinen ja haluaa pitää laumansa koolla. Se on äärimmäisen perso erilaisten esineiden vetämiselle ja aina valmis takaa-ajoleikkeihin."

"Viiru saapui meille ollessani alakoulun viidennellä luokalla", muistelee **Saarikosken Henna.** "Jätimme pikkuskoni kanssa Halpa-Hallin ilmoitustaululle viestin: Tahdotaan kissanpentu. Pian yhteyttä otti lapsiperhe, joka ei voinut pitää syntymäpäivälahjaksi saatua pientä kissaa. Näin valmiiksi nimetty Viiru päätyi meille päivien iloksi.

Viiru oli alkuun hiukan hankala tapaus, sillä se leikki hyvin riehakkaasti hyökäten varpaisiin kiinni. Se oli nopea oppimaan erilaisia temppuja: osasi istua, antaa tassua ja heittää "ylävitosen". Tein lukiossa biologian tutkielman tästä kissamme nopeasta oppimiskyvystä. Viiru odotti tunnollisesti keittiön ikkunassa aina koulusta saapujaa ja seurasi tarkkaavaisesti läksyjen tekoa. Isäni kertoi Viirusta tarinoita, kuinka kissa eteni samaa tahtia minun kansani koulutiellä. Lopulta Viiru oli kolmen tiedekunnan emeritusprofessori! Sen lempiherkkua oli saada jämat jugurttipurkista. Jouluisin muuttaman metsuritempun jälkeen joulukuusi päätettiin sitoa katosta roikkumaan, jotta se kestäisi pientä kiipeilijää.

Ensimmäiset kymmenen vuotta Viiru eli kotipaikkakunnallani Kannuksessa ja vietti paljon aikaa takapihalla narussa ollen rivitaloyhtiön kovin katti, jota muut kissat ja myyrät pelkäsivät. Muutto Ouluun ja urbanisaatio herättivät Viirussa villin intohimon hisseihin ja niillä ajeluun. Viiru osasi kulkea pihalla valjaissa ja oli tuttu näky Intiössä päiväkävelyllään. Ehtoapuolellaan Viiru kuuroutui ja alkoi olla hankala yhdessä eläjä. Kuuroutumisen myötä desibelit maukumisesta nousivat ja yöllä kukuttiin herättäen kaikki talossa olijat moneen kertaan unen aikana. Kuitenkin nuoruuden riehakkuus ja itsenäisyys vaihtui kissavanhuudessa kehräämiseen ja sylissä istumiseen.

Kissaneiti saavutti kunnioittavan 16,5 vuoden iän ja poistui luotamme 2018 syksyllä paremmille kalapajille."

"Minulla on kolme vuotia: **Vaula, Kuudi ja Kuisma**", **Karppisen Anna-Kaisa** yllättää koiriin ja kissoihin varautuneet Osukin toimittajat. "Kaikki ovat minulle tärkeitä ja päivittäiset vuohihetket huoltavat mieltäni. Erityisesti pienin vuohista, keväällä yksivuotissyntymäpäivään juhliava Kuisma, on saanut vähän lellikin aseman. Se on vuohistani ainut, joka on tullut meille jo pienenä kilinä.

Kuisman nimi on **Saarikosken Hennan** ideoima. Tykästyin Hennan ehdottamaan nimeen niin paljon, että meidän pienestä kilistä tuli Kuisma ja Hennasta tuli Kuisman kummi-ihminen.

Kuisma on todella kiltti ja ihmisrakas vuohi. Sen voi aivan huoletta antaa olla vapaana, kun itse touhuu pihalla. Kuisma osallistuu kaikkeen tekemiseen kiittävällä innokkuudella esimerkiksi ryöväämällä pipon päästä, kiskomalla hupun narusta, harventamalla omenapuusta turhia alaoksia, hyppimällä peräkärryyn tai syömällä kukkapenkistä kukat. Välillä Kuisma saattaa jopa tarjota hartiahierontaa pomppaamalla työn touhuissa hääräävän palvelijan hartaille. Kuisman kanssa touhutessa joutuu siis usein venyttämään hermojaan, mutta toisaalta mikään pihatyö ei tunnu tylsältä, kun on kekseliäs apuri kaverina. Kuisma tykkää jutella ihmisten kanssa. Töihin lähtiessäni huikkaan vuohille heipat ja Kuisma vastaa joka kerta sydämellisellä määkäisyllä.

Kuisma pelkää äkinäisiä ääniä. Haukkuvat koirat saavat sen pinkomaan kohti omaa mökkiä ja turvallista laumaa.

Kun Kuisma oli vasta tullut meille, pidettiin sitä omassa aitauksessaan ja ajatuksena oli totuttaa uusi tulokas vähitellen laumaan. Kuismalla oli kuitenkin toinen suunnitelma. Se oli poissa ollessamme hajottanut väliaikaisesti kilin mentävän reiän ja rohkeasti tunkeutunut isojen puolelle. Vastaanotto ei välttämättä ole ollut kovin hellä, mutta tuon jälkeen Kuisma ei enää halunnut omalle puolelleen, vaan pikkuhiljaa sopeutui osaksi laumaa.

Päiväni ovat kovin vuohitäreisiä. Aloitan aamuni ruokkimalla vuohet ja samalla saan itselleni mielenhuoltohetken. Työpäivänkin aikana seurailen välillä vuohien tekemistä vuohimökkiin asennetun kameran välityksellä. Illalla ennen nukkumaanmenoa käyn vielä jakamassa iltaruuat vuohimökin asukeille. Lähtiessäni Kuisma huutelee hyvät yöt ja jää rouskuttamaan heinää tyytyväisenä."

Ihan kohta ISO

Mitä minä haluan tulevaisuudelta? Mitä minä haluan tehdä?

Näitä asioita pohditaan ihan pienestä pitäen - ja läpi koko elämän. Päiväkodissa tehdään piirroksia unelma-ammateista, ja sukulaisten suosikkikysymykset koskevat aina opiskelua tai töitä. Unelma-ammateista väitellään kavereiden kanssa, ja jo pienet lapset tekevät koulussa testejä sopivista ammateista.

ENNI HAKOLA

Nuoria kannustetaan joka suunnalta töihin mahdollisimman aikaisin, ja opiskelupaikat pitäisi olla tiedossa jo hyvissä ajoin etukäteen.

Vastaukset kysymyksiin pitäisi lopulta tietää ainakin jotenkin jo 15-vuotiaana, kun päätetään, mitä aineita halutaan kirjoittaa ylioppilaskirjoituksissa tai mihin ammattitutkintoon opiskellaan.

Joillekin päätös on helppo. Joku on haaveillut samasta ammatista 5-vuotiaasta lähtien ja suunnitellut koko uransa kulun valmiiksi. Joku keksi oman unelmansa eilen. Kuitenkin tosiasia on, että monella ei tässä vaiheessa ole pienintäkään ajatusta siitä, mitä haluaa tehdä. Silloin ainoa vaihtoehto on arvata ja mennä eteenpäin.

Kuitenkaan tarpeeksi ei puhuta siitä, mitä tapahtuu, kun nuori myöhemmin ymmärtää valinneensa väärin. Se voi tapahtua kahdenkymmenen vuoden päästä tai jo ensi vuonna.

Yhtenä hetkenä nuori näkee itsensä lääkärinä ja toisena tietää haluavansa olla floristi, tai toisin päin. Vuoden tai parin päästä asia ei ole välttämättä vielä mikään ongelma, mutta myöhemmin suunnan muuttaminen voi olla vaikeampaa.

Valitse itse - kunhan valitset matikkaa

Mikä sitten on oikea ratkaisu? Jos ei moni 15-vuotias tiedä vielä suuntaansa, eivät kaikki 25-vuotiaat aikuisnetkaan tiedä varmasti, mitä haluavat tehdä elämälleen. Silti tulevaan elämään vaikuttavia päätöksiä on pakko tehdä jatkuvasti, halusi tai ei.

Nyky-yhteiskunta on nuorille opiskelijoille melko raadollinen paikka. Kilpailu opiskelupaikoista on kovaa, ja paineet kouluihin pääsemisestä ovat suuret. Nuorille annetaan laaja valikoima aloja, joista valita, mutta väärin valitseminen sekoittaa systeemin nopeasti. Lisäksi tästä laajasta valikoimasta esille nostetaan aina vain ne tietyt, joten todelliset vaihtoehtokin voivat jäädä ihan hämärän peittoon.

Yhteiskunta arvostaa tietynlaisia opiskelijoita muita enemmän. Pitkän matematiikan vahva painottaminen joka paikassa on tästä hyvä esimerkki. On älytöntä, että myös aloilla, joissa matikkaa ei juuri tarvita, sitä painotetaan reippaasti yli muiden aineiden. Matemaattisesti lahjakkaiden ja menestyvien oppilaiden asema todistusvalinnoissa on selkeästi - ja usein myös hyvin tarpeettomasti - korostunut.

Muottiin ja arvojärjestykseen

On hyvin tekopyhää yhteiskunnalta ja koko koulutusjärjestelmältä paasata jokaisen omista vahvuuksista ja mielenkiinnon kohteista, kun usein lopulta niillä ei ole mitään väliä. Omiin vahvuuksiinsa panostamista tuetaan ja siihen kannustetaan, mutta esimerkiksi juuri korkeakoulujen todistusvalinnoissa tämä sama taktiikka saattaa osua opiskelijan omaan nilkkaan.

Väsyneistä lapsista ja nuorista kasvaa uupuneita aikuisia, jotka eivät välttämättä koskaan opi tietämään, mitä he oikeasti haluavat.

Järjestelmässä, joka on suunniteltu tietynlaiselle ihmiselle, ei oman tien kulkeminen ole aina helppoa.

Minua häiritsee suunnattomasti, miten yhteiskunta arvottaa ihmisiä sen perusteella, miten heistä on sille hyötyä. Lapsista ja nuorista kasvatetaan työntekijöitä, ja heidät laitetaan arvojärjestykseen, samaan muottiin, sen perusteella, kenestä tulee hommassa parempi.

Ihmisen koko identiteetti ei ole kiinni työssä tai opiskelussa. Ihminen on paljon muutakin kuin jokin ala tai ammatti.

Monesti tuntuu, että kaiken pitäisi olla mietitty valmiiksi: opiskelupaikat ja haaveammatit tulisi olla selvillä peruskoulun päätyttyä. Elämää ei oikeasti voi kuitenkaan käsikirjoittaa täysin etukäteen.

Elämä ei ole ikinä valmis

Ihmisen aivojen voidaan sanoa olevan "valmiit" vasta 25 vuoden iässä. Siihen asti aivot kehittyvät vielä, ja ihminen muuttuu vielä sen jälkeenkin jatkuvasti. Mieltään ehtii siis muuttaa elämän aikana monta kertaa. Tilanteet ja ihmiset muuttuvat, eikä täysin valmista ihmistä loppujen lopuksi ole olemassakaan. Ei elämä ole valmis ikinä.

Ensimmäinen kerta, kun lapselta kysellään unelma-ammattia, on varmasti alle viiden vuoden iässä. Minunkin päiväkotikansiossani on tallessa askartelutyö, jonka aiheena on ollut unelma-ammatti. Silloin vastaus on voinut olla jotakin hurjaa - kuten prinsessa tai astronautti. Silloin vastaus on kuvannut vain sitä, mitä lapsi on halunnut tehdä, eikä sitä, minkä hän on ajatellut olevan hyödyllistä tai järkevää.

Toivoisin, että yhteiskunta antaisi lasten ja nuorten säilyttää tämän optimismin ja elämänilon itsellään pidempään kuin se nyt antaa. Ymmärrän kyllä, että yhteiskunta tarvitsee työntekijöitä toimiakseen, mutta nykyisellä toimintamallillaan se ei tule saavuttamaan tavoitettaan.

Nykyisessä järjestelmässä kasvaneista väsyneistä lapsista ja nuorista kasvaa uupuneita aikuisia, jotka eivät välttämättä koskaan opi tietämään, mitä oikeasti haluavat.

Ei sinne hullukhaan lähe

Lokakuu on puolessa välissä. Vielä edellisiltana kaiken suunnittelun ja pakkaamisurakan jälkeen olimme jo luovuttamassa ja jäämässä sittenkin kotiin.

Tarkoituksemme on tehdä ruskavaellus Hetasta Pallakselle, mutta sääennusteissa on tullut varoituksia liukkaasta ja huonosta säästä. "Ei sinne hullukhaan lähe", varottaa Muonion serkku, joka tietää entisenä rajavartioston työntekijänä paljonkin tunturivaeltajien pelastamisesta. Instassa tulee viesti, jossa kerrotaan paikoin yli polven ulottuvista lumikinoksista ja mojitetaan maastoa kivikkoiseksi, jyrkäksi ja jäiseksi.

SINI MURTO

Päätämme kuitenkin lähteä matkaan heti aamun koittaessa. Matkaa Oulusta Enontekiöön on 500 kilometriä. Tiet ovat liukkaat, viimeiset kilometrit antavat huonoa ennettä vaellukselle, mutta emme luovuta. Olemme tilanneet etukäteen autonsiirtopalvelun, jolle käymme luovuttamassa avaimet. Sama palvelu kuljettaa meidät Oinasjärven yli, josta vaellusreitti alkaa.

Kello on jo iltapäivän puolella, eikä valoisan aikaa ole siis enää paljoa jäljellä. Ensimmäiselle autiotuvalle kuljemme kuitenkin vain noin seitsemän kilometriä. Maasto ei ole vaikeakulkuista lumesta huolimatta, sillä reitti on tallaantunut muiden kulkijoiden askelista. Matka menee reippaasti, ja ensimmäiselle tuvalle saavuttuamme on jo hämärtynyt. Tuvassa on ennestään kolme seuruetta.

Lämmitämme retkiruokaa ja kaakaota, laitamme vaellusvaatteet tulen ääreen kuivumaan ja levähdämme hetken. Tupa on ahdas kahdeksalle henkilölle. Harmitsemme jatkavamme vielä seuraavalle tuvalle, jonne matkaa olisi reilut kymmenen kilometriä. Kaksi seurueista kuitenkin kertoo yrittäneensä jatkaa eteenpäin, mutta lumimäärän vuoksi olivat palanneet takaisin. He aikovat kääntyä seuraavana päivänä takaisin Hettaan.

Nyt meilläkin on päätös tehtävänä: Yritämmekö jatkaa seuraavana aamuna matkaa eteenpäin vai käännymmekö takaisin. Lumen määrää ja kulkemisen vaikeusastetta on vaikea arvioida. Luovuttaminen tuntuisi

ikävältä tässä kohtaa, kun olemme päässeet jo aloittamaan vaelluksen ja nähneet vaivaa sen eteen.

Yöksi pystytämme teltan. Yö on kylmä lumen ja tuulen vuoksi, mutta autiotuvassa olisi ahdas nukkua. Saamme kuitenkin ihan hyvät unet. Kaivo on pakkasen vuoksi jäätynyt, joten joudumme sulattamaan veden lumesta. Aamulla syömme aamupalaksi puuroa, juomme kahvit ja olemme valmiit lähtemään pääkaupunkiseudulta tulleen vaeltajan kanssa yhdessä yrittämään reittiä eteenpäin.

Maailman parasta vettä

Kuljemme kahden seurueen tallaamaa reittiä ja matka etenee hyvin. Parin kilometrin jälkeen jäljet kuitenkin loppuvat ja täytyy kahlata. Hanki näyttää kestävältä, mutta joka askeleella jalka uppoaa. Eteneminen on hidasta, mutta sää on kuitenkin hyvä, hieman kylmä, mutta tarpoessa veri alkaa kiertää ja kylmä vaihtuu hikeen otsalla.

Lumesta sulatettu vesi alkaa loppua, mutta vastassa näkyy ihana pieni vesistö, josta haemme vettä. Vesi maistuu maailman parhaalta tässä hetkessä. Se on rai-kasta ja kylmää lämpimän ja savunmakuisen veden sijaan. Nyt on hyvä jatkaa Pyhäkerolle nousemista. Opasteiden mukaan autiotuvalle on matkaa kahdeksan kilometriä. Tunturin huipulle päästyä on hyvä fiilis ja hanki

on osin kestävä. Alaspäin kulkiessa reitti menee kuitenkin vaikeammaksi ja on taas raskasta nostaa jalka metrin korkuisen hangen pohjasta. Välillä yllätyksenä hangen alla on vettä ja jalat ovat märät, mutta niin jässä, ettei veden lotinaa kengän pohjissa enää huomaa. Välissä yritämme laskea rinkan kanssa pyllymäkeäkin viihdyttääksemme itseämme ärsyttävässä maastossa ja jo pian hiipivässä nälässä.

Viimeiset metrit ovat vyötäröön asti lunta, mutta viimein pääsemme autiotuvalle. Kello on vasta vähän yli puolen päivän. Laitamme kauttaaltaan märät ja jäiset vaatteet kuivumaan kamiinalla lämmitettyyn tupaan ja teemme ruokaa. Loppuilta menee nukkuessa. Heräämme vasta, kun kaksi retkeilijää astuu tupaan. Olemme nyt viiden porukka ja toivomme, ettemme kuitenkaan ainoat koko Hetta-Pallaksella, sillä helpottaisi, jos vastaan tulisi ihmisiä Pallakselta päin. Saisimme varmuuden, ettei koko matka Pallakselle ole umpihangessa räpiköintiä.

Alkaa olla hämärää, ja olemme kulkeneet tunturin päällä jo pitkästi. Päätämme jäädä kotaan yöksi, kunhan sinne asti pääsemme. Hoemme, että kyllä tunturin on kohta pakko lähteä alaspäin ja laskun jälkeen kodan pitäisi jo näkyä.

Tulee jo pimeä ja kuu loistaa ainoana valonlähteenä otsalamppujemme lisäksi. Toinen lampuistammekin sammuu, joten on pärjättävä yhdellä. Opasteita on vaikea erottaa. Pelottaa. Joka askel turhauttaa, tulee itkukin. Tsemppaamme vuorotellen toisiamme.

Tunturi lähtee vihdoinkin menemään alaspäin, loivasti ja hitaasti. Pelkäämme eksyneemme, kun emme näe seuraavaa opastetta. Pelon tunne valtaa koko kehon, ja mielessä pyörii vain huoli siitä, että emme pääse kotaan ja elämä päättyy tähän. Kaduttaa, ettei käännytty ensimmäisenä päivänä takaisin. Olisimme nyt jossain turvassa, lämpimässä ja vailla valtavaa pelon tunnetta, jollaista en ole koskaan aiemmin kokenut. Puhelimissa ei ole yhteyttä, eikä maastoon edes pääsisi kukaan apuun. Jos haluaa selvittää, on

vain jaksettava jatkaa eteenpäin.

Kello on yli kymmenen, kun näemme kodan ja ryntäämme sinne onnen itku silmissä. Helpotus on suuri, mutta silti epäilyttää, olemmeko oikeasti nyt täällä turvassa. Olo on kuin kauhuelokuvassa. Kodan seinällä roikkuu kaksi pelottavan näköistä vanhaa nukkea ja

massiivisen kokoiseen kiikkutuoliin on piirretty risti.

Kota lämpenee hitaasti ja jäiset kengät ovat juuttuneet jalkoihin niin, että niitä saa kiskoa väkipakolla pois. Jalkoihin sattuu ja koko keho on umpijäissä. Hiljalleen kota alkaa lämmetä ja yritämme syödä jotain. Energiansaanti on ollut tänään erittäin vähäistä. Matkalla saimme onneksi otettua mukaan pullollisen kylmää vettä pienestä purosta.

Olemmeko turvassa?

Heräämme seuraavana aamuna vasta kymmenen aikaan ja odotamme, että toiset vaeltajat tulisivat kodan ohi. Päätämme jatkaa heidän kanssaan emmekä enää yritä päästä suunniteltuna päivänä pois. Olo on ahdistunut kaikesta, mitä eilen tapahtui.

Toiset vaeltajat tulevat puolen päivän aikaan, kuten olemme arvioineetkin. Pakkaamme rinkat lähtökuntoon ja ryhdymme jälleen tarpomaan eteenpäin. Olo on huojentunut, sillä olemme toisten kanssa turvallisemmin taipaleella. Myös yhteys puhelimeen palaa ja saamme soitettua kotiin, että olemme kunnossa. Edellisillan seikkailusta ja kauheasta olostamme emme mainitse mitään, sillä tiedämme kotiväen huolehtivan.

Seuraava ylitettävä tunturi on Lumikuru, ja nimensä mukaan lunta tulee ja tuulee niin, että näkyvyys on surkea. Jään makaamaan maahan rinkani kanssa. Itken ja olen varma, etten oikeasti jaksaa jatkaa enää yhtään. En ole syönyt kahteen päivään juuri mitään. Polveeni on alkanut sattua, ja jalat ovat kipeät jo muutenkin. Kuitenkin muut jaksavat kannustaa, vaikka en ole joukossa ainoa, kenellä voimat ovat vähissä. Lopulta joudun antamaan rinkani retkikumppanille kannettavaksi. Hän kantaa nyt kahta rinkkaa, ja minä jaksan taas tarpoa perässä toiveikkaampana.

Ympäri näkyy vain valkoista. Sitten muutaman metrin päästä juoksee porotokka. Näky on epätodellinen, kuin maalaus, joka liikkuu.

Lumipyrystä selvittyämme pääsemme Montellin majalle. Autiotuvan ovi näyttää kuitenkin olevan lukossa, joten on mentävä kotaan. Olo on taas huojentuneempi, mutta olen paniikissa kaikesta. Olen varma, etten jaksaa kävellä enää metriäkään täältä ja toivon, että joku voisi hakea meidät pois. Kaikki on kuitenkin nyt hyvin. Täytyisi vain koittaa syödä ja juoda vettä. Vesi on jälleen savunmakuista, lämmintä ja pahaa, mutta paremman puutteessa se menee. Ruoka ei maistu.

Montellin majan läheisyydessä pörrää moottorikelkkailijoita, joten oletamme, että jostain menee reitti tänne. Voisimme siis päästä pois, mikäli saisimme kyydin. Pallakselle matkaa olisi vielä 16 kilometriä, eikä ole tietoa millaista maasto on ja kuinka paljon matkasta on täyttävä hanke. Kaksi vahvinta vaeltajaa harkitsee kävelmistä seuraavana päivänä Pallakselle, mutta emme halua päästää ketään enää erilleen. Lopulta hekin tajuavat, että on parempi olla yhdessä.

Soitteleimme illan mittaan Lapin poromiehille ja yritämme saada muutamalle meistä pahiten paniikissa olevalle kyydin viiden kilometrin päähän olevalle kylälle. Yksi lupaili tulla, mutta peru tunnin päästä tulon-

sa. Kartta näyttää, että viiden kilometrin päässä Montellilta on pieni kylä, Vuontispiirtti. Harkitsemme, että koetamme päästä seuraavana aamuna sitä kautta pois. Ilta on rauhaista ja puramme fiiliksiä lämpimässä kodassa tulen leimutessa. Uni tulee hyvin.

Seuraavana aamuna päätämme lähteä yhdessä Vuontispiirtille päin. Arvioimme matkan kestävän muutamia tunteja edellispäivien kulkutahtimme perusteella, mutta yllättäen olemmekin jo tunnin päästä parkkipaikalla, josta tilaamme taksin Pallakselle. Naurattaa, että oikeasti olemme nyt elossa pääsemässä tästä painajaismaisesta mutta ikimuistoisesta vaelluksesta pois.

Ajamme autollamme yöksi Rovaniemelle. Huomaamme matkalla takarenkaasta tyhjentyneen ilman ja taas arveluttaa, loppuvatko vastoinkäymiset enää lainkaan. Saamme renkaaseen ilmaa ja matka jatkuu. Rovaniemellä pääsemme peseytymään ja syömään kunnan ruokaa.

On 22. lokakuuta. Ajamme kipeinä kotiin Rovaniemeltä Ouluun. Reissukaverille on noussut kunnan kuume ja kurkku on kipeytynyt. Polveani jomottaa, eikä särkylääkettä ole. Parempi sairastaa kuitenkin nyt kuin tunturissa. Toiset vaeltajat ovat myös lähteneet kotiaan kohti Etelä- ja Keski-Suomeen.

Ensi kerralla lienee parempi suunnitella ajankohta ja reitti sääolosuhteiden mukaisesti.

Tunteita ja todellisuuspakoa

ENNI HAKOLA

Sanoissa on paljon voimaa. Muistan salaisuuksia, joita parhaat ystäväni ovat kertoneet minulle monia vuosia sitten: ne kelaavat joskus päässäni kuin vanhanaikainen filmikela. Muistan jo hyvänpäiväntutuiksi muuttuneiden kavereiden sanontoja, perheenjäsenien joskus hetkessä tokaisemia juttuja ja aivan tuntemattomien yksittäisiä lauseita jossain kaupan kasalla.

Samalla tavalla muistan tarinoita. Kauniita lauseita, sydäntäsärkeviä tunnustuksia ja jännittäviä juonenkäänteitä. Ne asiat ovat kuitenkin sanoja aivan samalla tavalla, kirjoitettuja vain. Joskus ne tuntuvat jopa puhuttuja sanoja enemmän: usein ihmiset kirjoittavat asioita, joita eivät ehkä sanoisi ääneen.

Kun luen tarinaa, elän ja hengitän sitä. Lukiessani koko muu maailma lakkaa olemasta. Muistan kaikki ne sanat ja palaan aina takaisin niihin, koska ne saavat elämän tuntumaan maagiselta, joltain enemmän. Tuntuu kuin hyvästä kirjasta palatessani toisin osan tarinan taikaa mukana.

Pienempänä minäkin tein sopimuksia kirjojeni kanssa: nyt minä uskon näihin tapahtumiin. Enää en oikeastaan tee niin. Enää en varsinaisesti usko mihinkään: siirrän itseni tarinaan. Minä olen osa sitä, joten sen todellisuus on minun sen aikaa. Ehkä lakkasin yrittämästä siirtää kirjaa omaksi todellisuudekseni, ja aloin tehdä itsestäni osan kirjan todellisuutta. Se on paljon palkitsevampaa niin.

Kirjat tuntuvat erilaisilta eri elämän vaiheissa. Pienempänä rakastin toisenlaisia kirjoja kuin nyt. Joitakin vanhoista lempareistani en voisi enää lukea, mutta toisaalta toiset tuntuvat vieläkin ihan samalta. Siinä on tarinan kauneus: tarinat säilyvät ennallaan vuodesta toiseen.

En pidä muutoksesta. Tykkään tietynlaisesta hallinnan tunteesta, joka on hyvin häilyvä todellisessa elämässä. Muutos ei useinkaan ole ennalta-arvattavaa, ja kaikki muuttuu koko ajan. Luulen, että siksi luen samoja kirjoja kerta toisensa jälkeen uudelleen. Joskus ei ole mitään parempaa kuin palata kirjaan, jota rakastin 12-vuotiaana.

Moni onkin vuosien aikana ihmetellyt, miten voin lukea saman kirjan monta kertaa. Enkö tiedä jo, mitä siinä tapahtuu? Nimenomaan, sanon silloin. Se on joskus se pointti.

Kirjan loppuminen on mielenkiintoinen, suorastaan katkeransuloinen kokemus. Toisaalta on voitonriemuinen, koska pääsi sinne asti, mutta toisaalta surullinen lopusta. Pitkän kirjasarjan loppuksi tunnen pohjattoman tyhjyyden siinä kohtaa, jossa tarina vielä hetki sitten oli. Kirjan loppu on voitto ja häviö yhtä aikaa.

Toiset kirjat luetaan vuorokaudessa. Ne on kirjoitettu niin, ettei lopettaa voi ennen kuin loppu on käsillä, vaikka lukemista olisi takana jo tuntitolkulla. Toiset taas vaativat aikaa: on kirjoja, joiden tarina vain venyy mielessä kuin purkka kengänpohjassa. Mieli täytyy välillä pyyhkiä puhtaaksi, jotta lukemista voi jatkaa.

Pidän enemmän ahmittavista kirjoista, joita en voi jättää kesken. Kirjat, joita pitää illalla lukea aina vielä yksi sivu lisää, ovat mielestäni yksi elämän parhaita asioita.

Minä elän tarinoista. Elämä ei ole lopulta kovin yksinkertaista, mutta se on helpompaa, kun sitä ei tarvitse elää koko aikaa itse. Hetken ajan jonkun muun elämän eläminen - jonnekin muualle pakeneminen - tuntuu aina kuin lomalta. Kirja on kuitenkin aina käsikirjoitettu etukäteen eikä itse tarvitse päättää mistään. Se on sellainen vapautus, jota ei voi ymmärtää, jos sitä ei koe. Tarinan sankarittareen samaistuminen tuntuu kuin syntymäpäivältä, joululta ja kaikilta muilta juhlapäiviltä yhdistettynä.

Paras kirja on sellainen, joka on pakko laskea hetkeksi alas, jotta voi vain hengittää syvään ja käsitellä juuri tapahtuneita juonenkäänteitä. Sellainen, joka itkettää ja naurattaa, joskus yhtä aikaa. Sellainen, joka kipristää varpaita ja herättää perhosia vatsanpohjassa. Hyvän kirjan pettymys, epäusko ja karvas petos iskevät kiinni lukijaan pitkällä kynsillään. Paras kirja herättää halun heittää koko kirja ikkunasta ulos, halun tanssia villisti, halun juosta ympyrää vesisateessa. Paras kirja siis yksinkertaisesti tuntuu joltakin.

Kun puhutaan lukemisesta ja sen hyvistä puolista, tartutaan usein vain sen hyödyllisyyteen. Ihmiset rakastavat kertoa, miten lukeminen tuo hyötyä opintoihin ja oman tekstin kirjoittamiseen. Vaikka se onkin totta, ja todella hyvä asia, yksi asia jää aina näiden asioiden varjoon: lukemisen ei aina tarvitse hyödyttää ketään.

Minä luen, koska tahdon. En tee sitä kenenkään muun vuoksi kuin itseni. Se on tärkeintä: se on asia, joka kuuluu vain minulle. Kirjat, joita luen, eivät liity millään tavalla kouluun. En muista koskaan ajatelleeni erittäin hyvää kirjaa lukiessani, että kylläpä tämä auttaa minua seuraavaa äidinkielen esseen kirjoittaessani. Ei sillä ole mitään tekemistä sen kanssa.

Lukeminen on parhaimmillaan todellisuuspakoa, seikkailuja jossakin aivan muualla kuin missä itse sillä hetkellä on. Kun avaa kirjan, avaa kokonaisen maailman, jonne omat velvollisuudet eivät seuraa.

Joskus voisni kiivetä kirjan sivujen väliin, laittaa kannen kiinni ja jäädä sinne. Aina kuitenkin joudun palaamaan takaisin, sulkemaan kannen ja toteamaan, että seuraavaan kertaan.

Miltä lukeminen tuntuu,
Riikka Pulkkinen?

Kirjailija Riikka Pulkkinen on Kastellin lukion ylioppilas, joka on kirjoittanut kuusi romaania. Hän on kummikirjailijamme.

Nuoruudesta muistan vahvoja lukemiseen liittyviä tunne-elämyksiä. Muistan, kun luin Peter Hoegin Rajatapauksia monta tuntia omissa huoneissani, ja uppouduin romaanin koulukotimaailmaan täysin.

Teoretisoiden voisi sanoa, että nuorena "the game of make believe" oli mun kohdalla mutkattomampi. Oli helpompi solmia teoksen kanssa sopimus, että uskon nyt näihin hahmoihin ja tapahtumiin. Lukeminen on siinä mielessä muuttunut mun kohdalla paljonkin. Osin muutokseen on vaikuttanut maailman muuttuminen (some ja reality-tv ja blogit) ja osin oman lukeneisuuden kumuloituminen.

Nykyisin kiinnitän lukemisessa huomiota paljon tyyliin. Miten teos on kerrottu? Voiko tyyliin "hurahda?" Joskus on hyvä tarkastella lukiessa myös omia ennalta esiin tulevia antipatioita ja vastenmielisyyden tunteita. Kollegani nimittää tätä "kalvava hyi -kokemukseksi". Jos teos aiheuttaa kalvavan hyin tunteen, se muuttaa lukijaa enemmän kuin sellainen teos, jonka edessä voi nyökytellä päätään. Epäuskon tunne ei siis ole pelkästään huono tunne lukiessa. Näin nykyään ajattelen.

Voin oikeastaan sanoa, että kiinnitän nykyisin enemmän huomiota omaan lukemiseeni kuin aikaisemmin. Pysin tarkastelemaan epämuikavuuden tunteita, ja jos en ymmärrä jotakin lukemaani, yritän siitä huolimatta jatkaa. Lukeminen on suhteen muodostamista ei-itseeseen ja vieraaseen, vaikka samastuvalla lukemisellakin on tehtävänsä. Ensisijaisesti en kuitenkaan tätä nykyä pyri löytämään samastuttavia teoksia. Ehkä haluan pikemminkin vavahtaa!

KIRJA-ARVOSTELU

S.D. Robertson, Hyvästien aika
(Time to Say Goodbye)
Avon Books 2017
Suom. Eeva Koskimies

Kamppailua elämän ja kuoleman rajoilla

SUVI ROVA

”Hyvästien aika” on S.D. Robertsonin esikoisteos, joka kertoo totuudenmukaisesti menetyksestä, vanhemmuudesta, ikävästä, kuolemasta, ja sen jälkeisestä elämästä.

Kirja on hyvin onnistunut ensimmäiseksi teokseksi ja todella kaunista luettavaa. Se herättää voimakasta myötätuntoa, surua ja ajoittain ahdistustakin. Psykologinen teksti käsittelee ihmissuhteita ja sisältää paljon sisäistä monologia.

Kirjassa on kaksi päähenkilöä: nuori perheenisä Will Curtis ja hänen 6-vuotias tyttärensä Ella. Kirjan tapahtumat sijoittuvat 2010-luvun Yhdysvaltoihin.

Kirja avataan kuvauksella Willistä, joka seisoo kadunvarressa katsellen, kuinka häntä yritetään elvyttää sen jälkeen, kun hän joutui auton yliajamaksi ja kuoli melkein välittömästi sen jälkeen. Ensimmäisen luvun aikana tulee jo selville, että Will on siis jo kuollut ja tarinaa kerrotaan hänen näkökulmastaan kuoleman jälkeen, ikään kuin elämisen ja taivaaseen siirtymisen välisellä aikajaksolla. Juonesta murheellisemmän tekee myös se, että Willin vaimo Alice on kuollut jo aiemmin ja Will on luvannut Ellalle, ettei koskaan jättäisi tätä.

Kirjan alussa Will kokee pitkälti vain hämmennystä ja turhautuneisuutta, kun hän yrittää tuloksetta saada selville, mitä hänelle on tapahtunut.

Kukaan ei kuitenkaan pysty kuulemaan tai näkemään häntä, mikä tekee Willin yrityksistä saada yhteys tyttärensä lähes mahdotonta. Hän joutuu muun muassa olemaan läsnä omissa hautajaisissaan, ja läpikäymään tunteita, joita hänen äkillinen kuolemansa Ellassa herättää. Välillä Will kuitenkin saa yhteyden Ellaan, mutta Ella ei kuitenkaan tiedosta sitä, vaan kertoo isovanhemmilleen nähneensä isänsä vain unissaan.

Juonen edetessä Willin tarve päästä eteenpäin kuolemastaan ja hakea jonkinlaista ulospääsyä välitulasta, johon hän on jäänyt, heikkenee entisestään. Lopulta hän alkaa uskoa, ettei ulospääsyä edes ole ja että hän saa viettää ikuisuuden tyttärensä kanssa - vielä senkin jäl-

keen, kun tämäkin kuolisi ja mahdollisesti saapuisi samaan paikkaan.

Will kuitenkin huomaa, ettei ole yksin, ja juoneen ilmestyy lisää henkilöitä, kuten Lizzie, Arthur ja jopa Willin vaimo Alice, joista lähes kaikki ovat samassa tilanteessa kuin hän: kuolleita, mutta haluttomia siirtymään eteenpäin. Ajan kuluessa hän saa Lizzien avulla selville, että hänen on mahdollista jatkaa eteenpäin tuonpuoleiseen, ja pian ajatus alkaa olla pelottavampi kuin mikään muu, mitä Will oli menneen elämänsä aikana kohdannut.

Kirja kertoo siis Willin kamppailusta valita joko rakkaus tyttärtään kohtaan tai irti päästäminen.

Hyvästien aika on parhaimpia lukemiani kirjoja, ja se vaikutti elämäni paljon. Robertsonin teksti on todella empatiakykyistä. Juoneen pääsee kiinni melkein heti, eikä kirjan lukeminen käy missään vaiheessa tylsäksi.

Pidin kirjasta myös siksi, että suuri osa tapahtuneesta kuvaillaan lukijalle Ellan toiminnan kautta, joten kertonta ei rajoitu vain Willin ajatusmaailmaan. Juoni jättää silti varjoonsa joitakin aika olennaisia asioita Willin menneisyydestä, kuten Alicen kuoleman, josta olisin halunnut tietää enemmän.

Kaikista järisyttävien asia kirjassa on kuitenkin loppu, sillä viimeinen luku oli täynnä käännekohtia ja niin hyvää kerrontaa, että sitä ei voi jättää kesken. Siinäkin on silti kääntöpuolensa - tuntuu kuin kirja loppuisi kesken.

Kirja kannattaa lukea, jos on kiinnostunut tunteita herättävästä, synkkävireisestä kirjallisuudesta tai trilereistä. Suosittelisin kirjaa juuri lukioikäisille ja varsinkin niille, jotka haluaisivat aloittaa lukuharrastuksen, mutta eivät vielä tiedä, mitä kirjaa ryhtyä lukemaan.

Vaikka itse luin kirjan jo pari vuotta sitten, sen tapahtumat ovat vieläkin hyvin mielessäni. Siitä yleensä tunnistaa, onko kirja ollut lukemisen arvoinen.

Naurusta nettikiusaamiseen

JUULI SAARINEN

Vuodesta 2017 lähtien mobiilisovellus TikTok on kasvattanut suosiotaan valtavasti etenkin nuorten käytössä.

Sovellukseen voi ladata lyhyitä videoita oikeastaan mistä tahansa: tanssista, ruoanlaitosta, arkielämästä, asuideoista tai vaikkapa erikoisista faktoista.

TikTokin ikäraja on 13-vuotta, mutta harva lapsi tai heidän vanhempansa noudattavat rajoitusta. Yleisesti ajatellaankin, että sovellus on pääasiallisesti lapsille ja nuorille suunnattu. Vaikka se tarjoaa viihdyttäviä videoita, sen maailmassa on ongelmia, joilta on vaikea ummistaa silmänsä.

Sovelluksen toimintaperiaate on melko ongelmallinen: koskaan ei voi tietää, mikä video seuraavalla pyyhkäisyllä vastaan tulee. Tämän tajusin todella vasta reilu vuosi sitten, kun sovelluksessa levisi video miehestä, joka teki itsemurhan Facebook-livellähetyksessä hyvin järkyttävällä tavalla. Useat käyttäjät olivat ladanneet tiedoston TikTokiin. Kun tällainen brutaali video läväähtää pahaa aavistamattoman katsojan puhelimen näytölle, on nauru kaukana. Traumaa, jotka itsemurhavideo on jättänyt useisiin lapsiin ja myös minuun, ovat riipaisevat.

TikTok on erilaisten järjettömien haasteiden tyysija. Liian monta kertaa olen uutisista saanut lukea lapselta, joka on menehtynyt ryhdyttyään tappavaan TikToksotempaukseen. Surullisia kuolemia on tapahtunut myös meillä Suomessa. Joissain haasteissa osallistujan tulee vaikkapa kiivetä lyhtypylväeseen tai juosta junaraiteiden vierellä ja saada veturinkuljettaja tööttäämään. Lienee sanomattakin selvää, että tällaisen hassunhauskan haasteen epäonnistuessa voidaan olla lähellä suurempaa tapaturmaa.

Olen jo muutaman vuoden ajan ollut syvällä niiden kutsutussa True crime -skenessä. Kuuntelen tosielämän rikoksista kertovia podcasteja ja katson dokumentteja aiheesta. Vaikka True crimen kuluttaminen ikään kuin viihteenä on itsessään jo hieman kyseenalaista, on TikTokissa menty aiheen saralla liiallisuusiin.

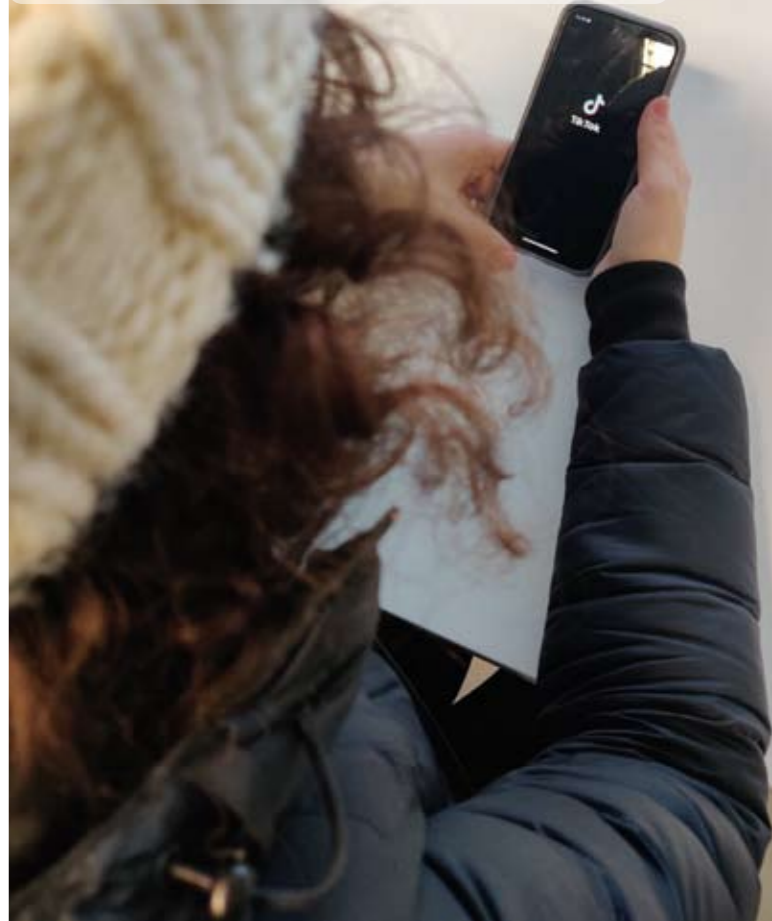
Vuonna 1996 yhdysvaltalaiset Menendezin veljekset tapoivat vanhempansa. He olivat vuosia kärsineet etenkin isänsä henkisestä ja fyysisestä väkivallasta. Veljekset kokivat järkyttäviä asioita ja pitkän suunnittelun jälkeen murhasivat vanhempansa. TikTokin kansa on

päätenyt palvomaan heitä komean ulkokuorensa takia ja näin ikään kuin hyväksynyt heidän tekonsa. Veljesten kohtalosta ja tuomiosta voidaan kiistellä, mutta komeuden liiallinen ylistäminen tällaisessa tapauksessa on yksinkertaisesti väärin.

Nettikiusaaminen ei ole vuosiin kukoistanut näin paljoa, ei sitten ask.fm aikojen jälkeen. Vaikka sovelluksessa lapset ja nuoret pilkkaavat ja mollaavat toisiaan mitä kekseliäimmin sanankääntein, on myös sovellukseen sisältöä julkaisevilla aikuisilla peiliin katsomisen paikka. On puistattavaa katsella, millaista esimerkkiä aikuiset ihmiset antavat nuorille. Live-ominaisuutta käyttävät aikuiset tappelevat ja kutsuvat toisiaan niinkin kekseliäillä nimityksillä kuin huora tai äpärä.

Olen kateellinen ystäväilleni, jotka eivät koskaan ole TikTokia ladanneet. Myönnän olevani koukussa. Vaikka huomaankin läjäpäin sovelluksen epäkohtia, en pääse eroon.

Koulusta tultuani rojahdan sängylle. Avaan TikTokin. Sama tapahtuu heti herättyäni, ruokaillessani ja myös nukkumaan mennessä. Juuri tämän kaltainen sovellus on täydellinen minun kaltaiselleni, jolla on lyhyt keskittymiskyky: 15 sekunnin mittaisesta videosta pääsee toiseen vain yhdellä sormen liikautuksella.

Niilon nikseillä

rikkauksiin

JUULI SAARINEN

1. Aika on valttikortti

Aloita sijoittaminen jo nuorena!

”Jos miettii, että aloittaako nyt sijoittamisen vai vaikka vuoden päästä, niin aloita mieluummin nyt,” Niilo Niinimäki kehottaa.

Nuorena aika on meidän puolellamme, joten kannattaa käyttää tämä valttikortti hyödyksi. Mitä aikaisemmin sijoittamisen aloittaa, sitä kauemmin sijoitettu raha kasvaa korkoa.

2. Tutki riskejä ja tuottoja

Sijoittamismuotoja on useita. Miten siis valita itselle oivallisin?

Niilo muistuttaa, että riskit ja tuotot kulkevat käsi kädessä. Tästä syystä etenkin nuoren sijoittajan kannattaisi valita jokin pitkäjänteinen sijoittamismuoto, joka tuottaa rahaa hitaasti, mutta varmasti. Niilon mukaan sijoittamismuodon valitseminen on oikeastaan perehtymiskysymys.

Nuorille hän suosittelee rahastossijoittamista, esimerkiksi indeksirahastoja, ja pankkien kuukausisäästökohdteita.

3. Hyötyä tulevaisuuteen

Sen lisäksi, että sijoittamisen avulla kerryttää omaisuuttaan, siitä saa muitakin hyötyjä.

Sijoittamista aloittaessa on hyvä tuntee oma taloudellinen tilanne. Tutkimalla tulojaan ja menojaan, pääsee paremmin perille kulutustottumuksistaan ja elämäntavoistaan. Sijoittaminen kannustaa pitkäjänteiseen säästämiseen, josta on vain ja ainoastaan hyötyä tulevaisuutta ajatellen.

Niilo hoksauttaa eräästä sukupolvellemme tärkeästä asiasta:

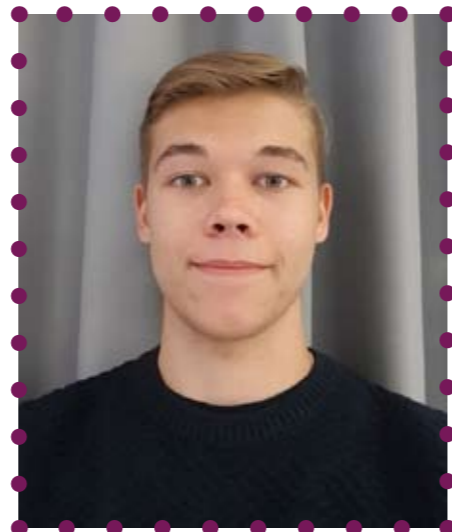
”Jos haluat Suomessa ikinä eläkkeelle, on syytä tehdä itse jo pikkuhiljaa jotain. Se on fakta, että meidän ikäluokkamme on vaikea siirtyä eläkkeelle, ellei itsellä ole päätäkää silloin.”

Niilo Niinimäki on 18-vuotias kolmannen vuosikurssin opiskelija koulussamme. Niilo kiinnostui sijoittamisesta lukion ensimmäisen vuosikurssin alussa vuonna 2019. Tammiukuussa 2020 hän halusi kartoittaa tietämystään lisää ja osallistui Pörssisäätiön pörssilähetteläkoulutukseen. Tästä hän sai oivan sysäyksen sijoittamisen maailmaan.

4. Mistä lähteä liikkeelle?

Aluksi täytyy pohtia omia tavoitteita ja sitä, millaisia riskejä on valmis ottamaan.

”Sijoita vain sellaiseen, mistä tiedät. Perehdy eri muotoihin ja valitse itsellesi niistä paras. Apua sijoittamiseen saa pankkien ja pörssisäätiön sivuilta, netin oppaista, fyysisistä kirjoista ja asiaa tuntevilta ihmisiltä. Älä pelkää kysyä apua!”

Kolumni

Lukion ei tulisi olla pääsykoe jatko-opintoihin

Lukio, ylioppilaskokeet, todistusvalinta. Ahdistaa, stressaa, itkettää. Ihan syystäkin. Nykyinen ylioppilaskoe- ja todistusvalintajärjestelmä on mielestäni surkea. Harva 15-vuotias tietää, mitä haluaa tehdä isona. Tästä huolimatta nuoret laitetaan tekemään päätöksiä varhain ja väärä valinta voi sulkea ovia tulevaisuudesta.

Lukioon tullessani ajattelin saavani lisää aikaa ajatella, mitä voisin tulevaisuudessa tehdä. Todellisuudessa kyseistä aikaa ei kuitenkaan ollut. Ylioppilaskokeissa kirjoitettavat aiheet oli tiedettävä jo pian lukion aloittamisen jälkeen. Päätös ei ole helppo, sillä valinnoilla on turhan iso merkitys tulevaisuuteen.

Opettajat rohkaisivat valitsemaan sellaisia aineita, jotka itseä kiinnostavat. Ymmärrettävästi itseä kiehtovia ja innostavia asioita on mukavampi ja helpompi opiskella sekä oppia. Luulisi myös, että ne palvelisivat parhaiten tulevaisuutta ja auttaisivat haaveammattin pääsyssä. Näin ei kuitenkaan ole, sillä todistusvalinta tarkoittaa lukiolaiselle arpomista kirjoitettavissa aineissa.

Suomessa suurin osa korkeakouluopiskelijoista pääsee sisään todistusvalinnalla, joka tarkoittaa, että ylioppilaskirjoituksissa kirjoitetuilla aineilla ja arvosanoilla on valtava merkitys. Ei ole varaa mokata, sillä vähintäänkin suosituimmille aloille - kuten terveystieteille ja hyvinvointialoille sekä oikeustieteisiin - päästäkseen on oltava laudatureja ja pitkä matematiikka kirjoitettuna. Kolme vuotta istutaan siis aamusta iltaan koulunpenkillä, tehdään kotitehtäviä vielä yömyöhään, vapaa-aika on minimissä ja hyvin nukuttujen öiden lukumäärä on nol-la.

Kaiken työn jälkeen riittää yksi epäonnistuminen ylioppilaskirjoituksissa ja jäljelle jää vain pienen pienen pääsykoeväylän mahdollisuus toivottuun koulupaikkaan. Eikä tarvitse edes epäonnistua, vaan pärjätä keskitasolla. Korkeakouluhakijat ovat epätasa-arvoisessa asemassa keskenään.

Jos jokainen hakija kävisi ylioppilaskirjoitusten sijaan pääsykokeissa, voitaisiin antaa tasavertaisesti kaikille hakijoille sama mahdollisuus opiskelupaikkaan. Pääsykokeilla voitaisiin myös mitata paremmin yksilöiden soveltuvuutta juuri kyseiseen kohteeseen sen sijaan, että matemaattisesti lahjakkaat ja matematiikasta kiinnostuneet olisivat etusijalla mihin tahansa hakukohteeseen huolimatta muista taidoistaan.

Sini Murto

Näin kasvoillasi kesäyön
Hiuksissa heinikon
Kuuntelin hiljaisen järven huokausta
Tuulen kuiskausta
Ääniä hiihipivän aamuhämärän

Laura Halonen

Nyt ja tässä
sanat elämässä, joita tavoittelen,
usein saavuta en.
Valta eilisen vie usein myös huomisen ja
siihen väliin puristuu tämä hetkinen.
Lailla veden läpi sormien valuu nykyinen -
Jospa patoaisi, estäisi hetken poistumisen, olisiko sama huomina?
Vai olisiko arjen harmaus vähän kirkkaampi,
onnen huippu leveämpi?
Jospa olisi nyt ja tässä pohjaton elämässä.

Jari Kinisjärvi

Pelkkä ajatuskin sinusta,
lämmittää sieluni syvimpiä koloja,
kaukaisimpia uria.
Nuo kolot ja urat,
niistä on kuljettu,
niiden päälle on astuttu.
Mikään niistä askelista,
kosketuksista,
ei ole tuntunut samalta kuin sinun.

Juuli Saarinen

Kevät.
Kesä lähestyy ja puihin on tulossa
ihanat vihreät lehdet.
Tunnen taas eläväni, tunnen toivoa.

Jokainen tarvitsee toivoa,
on vain löydettävä sen lähde.

Toivo saa aikaan suurta,
hienoa ja kaunista.

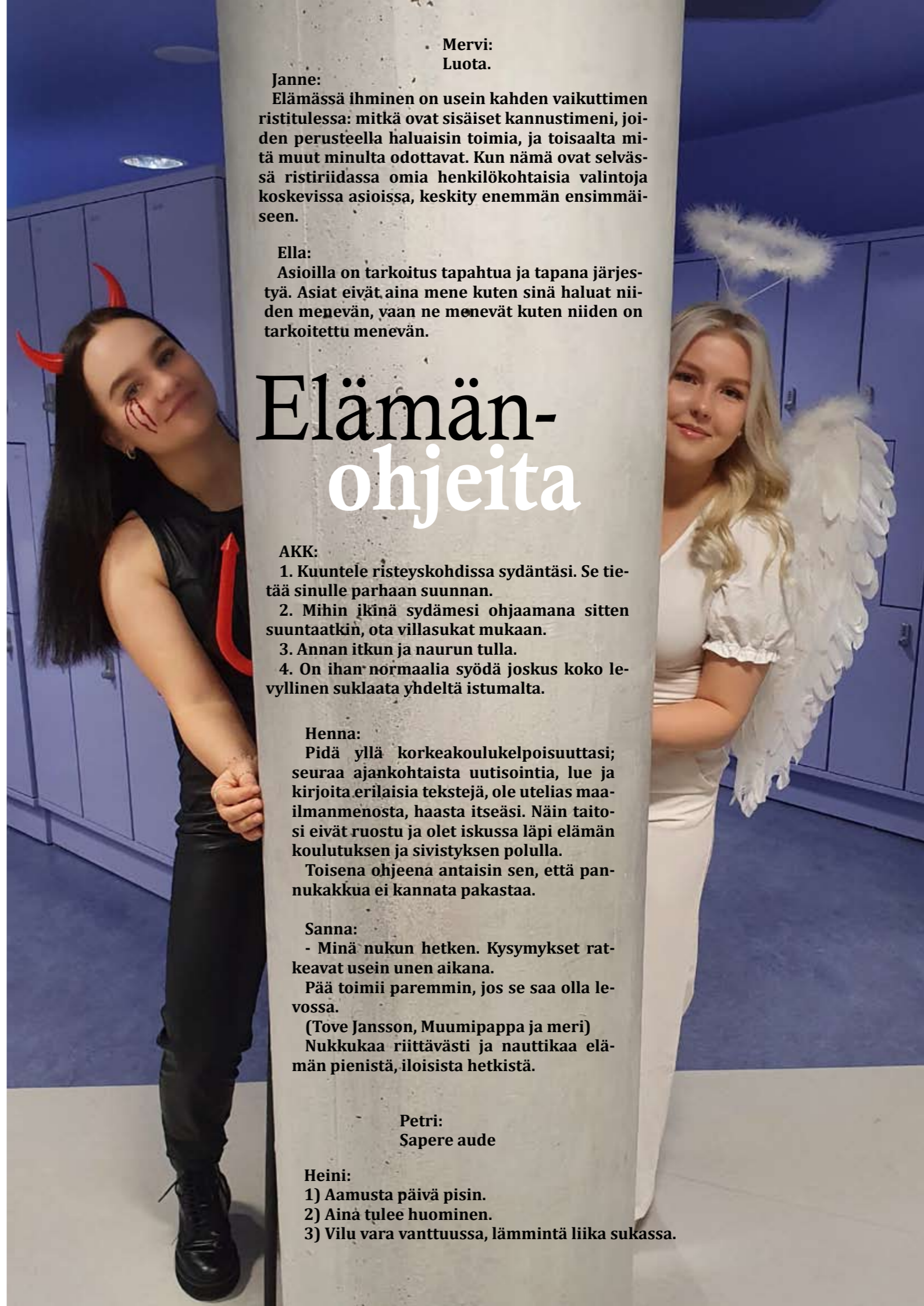
Sini Murto

Käytävän valon kajastaessa oven alla olevasta raosta,
rintakehäsi tasaisesti laskiessa ja noustessa,
seinäkellon tikittäessä samaa vanhaa rataansa,
tunnen lämmön.
Tuo lämpö syntyy kosketuksestasi,
hengityksestäsi,
sanoistasi.
Olisitpa siinä ikuisesti.

Juuli Saarinen

Katuvalot pimeydessä
kasvot hukumassa kyyneliin
yö peittää alleen kaiken
paitsi pienen pallon pilvissä
Ja jalanjäljet asfaltilla
kulkemassa kohti kuuta

Laura Halonen

Mervi:
Luota.

Janne:
Elämässä ihminen on usein kahden vaikuttimen
ristitulella: mitkä ovat sisäiset kannustimeni, joi-
den perusteella haluaisin toimia, ja toisaalta mi-
tä muut minulta odottavat. Kun nämä ovat selväs-
sä ristiriidassa omia henkilökohtaisia valintoja
koskevista asioista, keskity enemmän ensimmäi-
seen.

Ella:
Asioilla on tarkoitus tapahtua ja tapana järjes-
tyä. Asiat eivät aina mene kuten sinä haluat nii-
den menevän, vaan ne menevät kuten niiden on
tarkoitettu menevän.

Elämän- ohjeita

AKK:

1. Kuuntele risteyskohdissa sydäntäsi. Se tie-
tää sinulle parhaan suunnan.
2. Mihin ikinä sydämesi ohjaamana sitten
suuntaatkin, ota villasukat mukaan.
3. Annan itkun ja naurun tulla.
4. On ihan normaalia syödä joskus koko le-
vyllinen suklaata yhdeltä istumalta.

Henna:

Pidä yllä korkeakoulukelpoisuuttasi;
seuraa ajankohtaista uutisointia, lue ja
kirjoita erilaisia tekstejä, ole utelias maa-
ilmanmenosta, haasta itseäsi. Näin taito-
si eivät ruostu ja olet iskussa läpi elämän
koulutuksen ja sivistyksen polulla.

Toisena ohjeena antaisin sen, että pan-
nukakkua ei kannata pakastaa.

Sanna:

- Minä nukun hetken. Kysymykset rat-
keavat usein unen aikana.

Pää toimii paremmin, jos se saa olla le-
vossa.

(Tove Jansson, Muumipappa ja meri)
Nukkukaa riittävästi ja nauttikaa elä-
män pienistä, iloisista hetkistä.

Petri:
Sapere aude

Heini:

- 1) Aamusta päivä pisin.
- 2) Aina tulee huomina.
- 3) Vilu vara vantuussa, lämmintä liika sukassa.

Aino Sinioja

Kuvataiteen lukiodiplomi 2022

Kaikki diplomityöt näyttelyssä Valveella 20. maaliskuuta asti.